

Тема: Сармати на території України.

Мета уроку: розкрити особливості суспільного розвитку сарматів у період залізної доби; з'ясувати причини появи майнової та соціальної нерівності, появи найдавніших держав на території України; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, будувати структурно-логічні схеми, працювати з історичними текстами, ілюстраціями; познайомити з поняттями і термінами; формувати стійкий інтерес учнів до вивчення історії.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/-DKhHX7xoGc>

1. Опрацюйте опорний конспект:

Актуалізація опорних знань

- Що Вас найбільше вразило в діяльності А. Македонського?
- Які території підкорив А. Македонський?
- Чому розпалася імперія великого полководця?

Зовнішньо сармати
дещо нагадували
скіфів. Ось,
наприклад, як
описував аланів
сучасник: **«Вони високі
на зріст, вродливі і
світловолосі, а лють в
їх очах вселяє жах».**

Вивчення нового матеріалу

У III ст. до н. е. у Північному

Причорномор'ї з'явилися сармати,

які прийшли із приволзько-приуральських степів і поступово взяли степову зону під контроль. Їхнє панування на цих землях тривало до III ст. н. е.

Дослідникам не відомо, як саме називали себе нові володарі Північного Причорномор'я. Саме ж слово «сармати» давньоіранською мовою означає «оперезані мечем». Його вживали давньогрецькі й давньоримські історики, зокрема

Геродот. За його свідченнями, предки сарматів кочували у степах на схід від скіфів, за рікою Танаїс (так називали нижню течію ріки Дон). «Батько історії» записав легенду про походження сарматів від амазонок, з якими одружилися скіфські юнаки. Можливо, це твердження не було зовсім безпідставним. І сармати, і скіфи належали до іраномовних народів, а їхні жінки мали набагато вищий статус, ніж у тогочасних цивілізованих народів.

Пригадайте, де жінки, так само як амазонки, мали високий статус, вправно володіли зброєю і займалися спортом.

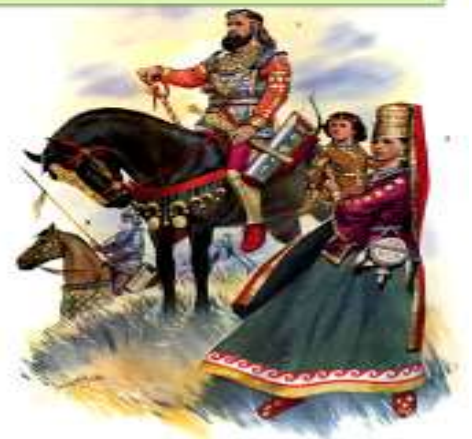
Сармати витіснили скіфське населення і перетворили більшу частину їхньої країни на пустелю. Згодом на території Сарматії, як називали ці землі римляни, розселилися сарматські племінні об'єднання — аорси, сіраки, роксолани, язиги, алани.

Господарство сарматів

- Сармати спочатку були кочовиками й мешкали у возах, запряжених кіньми.

Спершу найбідніші з сарматів, а з IV ст. н. е. і все сарматське населення українського Лісостепу стає землеробами.

Сарматське золото

- Сарматський «звіриний стиль» відрізнявся від скіфського меншим реалізмом у зображенні тварин. Зображення стало більш схематичним.
- Сармати використовували для оздоблення зброї, прикрас та металевого посуду коштовні й напівкоштовні камені різних кольорів.

Закріпившись у причорноморських степах, які нині лежать у межах українських кордонів, сармати розпочали набіги на сусідні провінції — римські античні міста-держави та поселення землеробів-праслов'ян (представників зарубинецької культури, що жили вздовж Прип'яті й Верхнього Дніпра). Під час розкопок валів зарубинецьких городищ археологи знаходять велику кількість наконечників сарматських стріл, що підтверджує факт військового протистояння землеробів і кочовиків.

Військова організація сарматів

- Основу війська сарматів складала легка кавалерія, озброєна луками, списами та клинковою зброєю. А

Пригадайте, чим займалися кіммерійці та скіфи.

Сармати, як і їхні попередники, займалися кочовим скотарством. Необхідні продукти землеробства і вироби ремісників вони або вимінювали у землеробів, або просто грабували поселення сусідів. Важливе значення в житті сарматів зберігали війни за пасовиська та здобич.

Можливо, через такий спосіб життя археологи не знайшли жодного сарматського поселення. Пам'ятками, які свідчать про панування кочовиків у степах, є кургани.

Словникова робота (запишіть)

Курган — споруда із землі, каміння, дерева тощо над похованням. У тюркських мовах слово «курган» означає круглу могилу; могильний пагорб або насип; могильний будинок-укріплення.

Від середини III ст. н. е. сармати перестали володарювати у причорноморських степах. Їх витіснили готи — вихідці з Північної Європи. Спільно з місцевими племенами, серед яких були й алани (одне із сарматських угруповань), готи здійснювали спустошувальні набіги на міста Північного Причорномор'я.

Занепад сарматських племен

- У III ст. н. е. сармати зазнали поразки від германського племені **готів**, яке прийшло у Надчорномор'я з Балтії.
- Готи створили на півдні України державу, відому під назвою імперії **Германаріха**.

Закріплення й систематизація вивченого матеріалу (усно)

- 1) Коли розпочалась залізна доба?
- 2) Які найперші племена Північного Причорномор'я відомі?
- 3) Чим займалися кіммерійці?
- 4) Який спосіб життя вели кіммерійці?
- 5) Хто витіснив кіммерійців зі степів Північного Причорномор'я?
- 6) Який стиль у прикрасах був притаманний скіфському мистецтву?
- 7) За часів правління якого царя Скіфія набула найбільшої могутності?
- 8) Хто витіснив скіфів із Північного Причорномор'я?
- 9) Нагрудна прикраса, ознака влади у скіфів?
- 10) Що в перекладі означає слово «сармати»?

Домашнє завдання:

Прочитайте пар. 42. Запишіть основні заняття сарматів.

Повторити тему «Афіни-батьківщина демократії».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com